

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
G'quv-uslubiy boshqarma
№ 6/2
«3» 07 2024y.

MOLIYAVIY BOZORLAR
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi: 410 000 - Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi: 60411600 – Korporativ boshqaruv

Namangan-2024

Fan/modul' kodi FINMI16	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	Kreditlar 6
Fan/modul' turi majburiy	Ta'lim turi o'zbek	Haftadagi dars soatlari 6	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil Ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Moliyaviy bozorlar	90 (44 m/46 a)	90	180

I. Fanning mazmuni
Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga Moliya jamiyat iqtisodiyotidagi samaradorlikni rag'batlantirish, moliyaning amaliy jihatlari va institutsional tarixiy evolyutsiyasi hamda moliya sektori va "real" iqtisodiyot o'rtasidagi bog'liqlikni ma'lumotlar asosida puxta nazariy amaliy, professional bilimlarini shakllantirishga qaratilgan.

Fanning vazifasi – nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini o'rgatish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali iqtisodiy muammolarni yechish yo'llarini topa olish qobiliyatini shakllantirishni o'rganishdan iborat.

Shuningdek moliyaviy institutlar, bozorlar va ishtirokchilari faoliyatiga oid asosiy tushunchalar, normativ va pozitiv mulohazalar bo'yicha ilmiy dunyo qarashini shakllantirish; moliya tarixini rivojlantirish qonuniyatlarini tahlil qilish va uni baholay olish; moliya va iqtisodiy o'sish tendentsiyalarini aniqlash maqsadida ilmiy-amaliy tadqiqotlarni o'tkazishdan iborat

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)
II.1. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Moliyaviy bozorlar faniga kirish

Moliya bozorlari, institutlar va instrumentlar ahamiyati. Moliya bozorlarining rivojlanish tarixi. Moliya bozorlarining tasnifi. Moliya bozorlarining ishtirokchilari

2-mavzu: Banklar va boshqa moliyaviy vositachilari

Bank tushunchasi va banklarining o'ziga xos xususiyatlari. Moliyaviy vositachilar va ularning turlari. Moliya bozorida banklarning va moliyaviy vositachilarning tutgan o'rni. Moliyaviy vositachilarning turlari va ularning funksiyalari.

3-mavzu: Moliya bozorida banklarning va moliyaviy vositachilar faoliyati
Moliyaviy vositachilar va ularning turlari. Moliya bozorida banklarning va moliyaviy vositachilarning tutgan o'rni. Moliyaviy vositachilarning turlari va ularning funksiyalari.

4-mavzu: Moliyaviy birjalar va ularni tartibga solish

Moliya birjalarni tartibga solishning zarurligi. Moliya birjalarni davlat tomonidan tartibga solinishi. Moliya birjalarni o'z-o'zini tartibga soluvchi organlar tomonidan tartibga solinishi. Moliya birjalarni tartibga solishning rivojlangan davlatlar amaliyoti. O'zbekistonda moliya birjalarni tartibga soluvchi tashkilotlar

5-mavzu: Moliya birjalarini tartibga solishning rivojlangan davlatlar amaliyoti

Moliya birjalarni o'z-o'zini tartibga soluvchi organlar tomonidan tartibga solinishi. Moliya birjalarni tartibga solishning rivojlangan davlatlar amaliyoti. O'zbekistonda moliya birjalarni tartibga soluvchi tashkilotlar

6-mavzu: Moliya bozorlaridagi turli xil moliyaviy tizimlari

Moliya bozorlaridagi axborot assimetriyani mohiyati. Moliya bozori axborot assimetriyani va uning oqibatlari. Axborot assimetriyani moliyaviy vositachilar faoliyatiga ta'siri. Axborot assimetriyani moliya bozorlarini tartibga solishi

7-mavzu: Moliya bozorlaridagi axborot assimetriyalari

Moliya bozori axborot assimetriyani va uning oqibatlari. Axborot assimetriyani moliyaviy vositachilar faoliyatiga ta'siri. Axborot assimetriyani moliya bozorlarini tartibga solishi

8-mavzu: Aksiyalar bozori

Qimmatli qog'ozlar bozorining ahamiyati va o'ziga xos xususiyati
Aksiya tushunchasi va ularning turlari. Imtiyozli va oddiy aksiya. Aksiyadorlik jamiyatlari rivojlanishida aksiyalarning o'rni. Aksiyadorlik jamiyatlari aksiyalarni emissiya qilish shartlari.

9-mavzu: Aksiyadorlik jamiyatlari rivojlanishida aksiyalar faoliyati

Qimmatli qog'ozlar bozorining ahamiyati va o'ziga xos xususiyati
Aksiya tushunchasi va ularning turlari. Imtiyozli va oddiy aksiya. Aksiyadorlik jamiyatlari rivojlanishida aksiyalarning o'rni. Aksiyadorlik jamiyatlari aksiyalarni emissiya qilish shartlari.

10-mavzu: Obligatsiyalar bozori

Obligatsiya tushunchasi va ularning turlari. Davlat obligatsiyalari. Munitsipial obligatsiyalar va ularning risklarini baholash. Korporativ obligatsiyalar va ularni emissiya qilish talablari. Kafolatlangan va kafolatlanmagan obligatsiyalar.

11-mavzu: Korporativ obligatsiyalar va ularni emissiya qilish
Munitsipal obligatsiyalar va ularning risklarini baholash. Korporativ obligatsiyalar va ularni emissiya qilish talablari. Kafolatlangan va kafolatlanmagan obligatsiyalar.

12-mavzu: Islomiy qimmatli qog'ozlar
Islomiy qimmatli qog'ozlarning fundamental asoslari. Sukuk tushunchasi, mazmuni va mohiyati. Sukuk turlari.

13-mavzu: Islomiy qimmatli qog'ozlar
Islomiy qimmatli qog'ozlarning fundamental asoslari. Sukuk tushunchasi, mazmuni va mohiyati. Sukuk turlari.

14-mavzu: Qimmatli qog'ozlar savdosining tashkilotchilari va operatsiyalari
Moliya bozorlarining savdo tizimlari va ularning iqtisodiyotdagi roli. «Toshkent» RFB orqali savdolarini tashkil etish. Listing va delisting. Birjadan tashqari uyushgan bozor. Birjadan tashqari uyushmagan bozor.

15-mavzu: Listing va delisting
«Toshkent» RFB orqali savdolarini tashkil etish. Listing va delisting. Birjadan tashqari uyushgan bozor. Birjadan tashqari uyushmagan bozor.

16-mavzu: Venchur va venchur fondlarini tashkil etish
Venchur kapital tushunchasi va uning xususiyatlari. Venchur fondlarning tashkil etish jarayoni. Venchur kapital bilan xususiy kapital bog'liqligi. Xususiy kapital tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari

17-mavzu: Xususiy kapital va uning o'ziga xos xususiyatlari
Venchur kapital bilan xususiy kapital bog'liqligi. Xususiy kapital tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari

18-mavzu: Kollektiv investitsiya vositalari
Kollektiv investitsiyalash institutlarining mohiyati, mazmuni va tarkibi. Pay fondlari, ularning turlari va xususiyatlari. Indeksli fondlar va ularning o'ziga xos jihatlari. Xususiylashtirish investitsiya fondlari. O'zbekistonda investitsiya fondlarini shakllanish xususiyatlari

19-mavzu: Xususiylashtirish investitsiya fondlari
Xususiylashtirish investitsiya fondlari. O'zbekistonda investitsiya fondlarini shakllanish xususiyatlari. Pay fondlari, ularning turlari va xususiyatlari. Indeksli fondlar va ularning o'ziga xos jihatlari

20-mavzu: Moliya bozorining professional ishtirokchilari

Qimmatli qog'ozlar bozorida professional faoliyat. Investitsiya vositachisi, maslahatchisi, ularning o'ziga xos xususiyatlari.

21-mavzu: Moliya bozorining professional ishtirokchilari

Qimmatli qog'ozlar bozorida professional faoliyat. Investitsiya vositachisi, maslahatchisi, ularning o'ziga xos xususiyatlari.

22-mavzu: Korporativ boshqaruv va etika qoidalari

Korporativ boshqaruv tushunchasi va uning o'ziga xos xususiyatlari. Korporativ boshqaruvning aksiyadorlik jamiyatlaridagi ahamiyati. Korporativ boshqaruv va etika qoidalari

III. Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsifiya etiladi:

1. Moliyaviy bozorlar faniga kirish
2. Banklar va boshqa moliyaviy vositachilari
3. Moliya bozorida banklarning va moliyaviy vositachilar faoliyati
4. Moliyaviy birjalar va ularni tartibga solish
5. Moliya birjalarini tartibga solishning rivojlangan davlatlar amaliyoti
6. Moliya bozorlaridagi turli xil moliyaviy tizimlari
7. Moliya bozorlaridagi axborot assimetriyalari
8. Aksiyalar bozori
9. Aksiyadorlik jamiyatlari rivojlanishida aksiyalar faoliyati
10. Obligatsiyalar bozori
11. Korporativ obligatsiyalar va ularni emissiya qilish
12. Islomiy qimmatli qog'ozlar
13. O'zbekistonda moliya birjalarni tartibga soluvchi tashkilotlar
14. Qimmatli qog'ozlar savdosining tashkilotchilari va operatsiyalari
15. Axborot assimetriyani moliya bozorlarini tartibga solishi
16. Listing va delisting
17. Venchur va venchur fondlarini tashkil etish
18. Xususiy kapital va uning o'ziga xos xususiyatlari
19. Kollektiv investitsiya vositalari
20. Xususiylashtirish investitsiya fondlari
21. Moliya bozorining professional ishtirokchilari
22. Birjadan tashqari uyushgan va uyushmagan bozorlar turlari
23. Korporativ boshqaruv va etika qoidalari

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir

akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalardan qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. **Mustaqil ta'lim uchun topshiriqlar**

Mustaqil topshiriq uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

Mustaqil topshiriqning turli shakllari mavjud bo'lib, unda talaba o'qituvchi rahbarligida fan bo'yicha yangi bilimlarni, o'quv va ko'nikmalarni o'zlashtirish, ijodiy faoliyatni amalga oshira oladi.

Talaba mustaqil ismi tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik yoki o'quv qo'llamalar bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zgartirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi, nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- yangi texnikalarni, apparaturalarni, ilmtalab jarayonlar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabning ilmiy tekshirish ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularni chuqur o'rganish;
- faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (xizmat o'yinlari, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.)
- masofaviy (distantstion) ta'lim.
- o'quv qo'llamalari yordamida fan mavzularini o'rganish.

Talabalar mustaqil ta'lim uchun topshiriqlarning mazmuni va hajmi

1. Moliyaviy institutlar, bozorlar va ishtirokchilari
2. Banklar va boshqa moliyaviy vositachilari
3. Moliyaviy birjalar va ularni tartibga solish
4. Moliyaviy vositachilarning turlari va ularning funksiyalari
5. Moliya bozorlaridagi axborot assimetriyalari va turli xil moliyaviy tizimlari
6. Moliya birjalarni davlat tomonidan tartibga solinishi
7. Moliya birjalarni tartibga solishning rivojlangan davlatlar amaliyoti
8. O'zbekistonda moliya birjalarni tartibga soluvchi tashkilotlar
9. Qimmatli qog'ozlar bozori
10. Obligatsiyalar bozori
11. Axborot assimetriyani moliya bozorlarini tartibga solishi
12. Islomiy qimmatli qog'ozlar
13. Sukuk tushunchasi, mazmuni va mohiyati
14. Korporativ obligatsiyalar va ularni emissiya qilish tartibi

15. Qimmatli qog'ozlar savdosining tashkilotchilari va operatsiyalari
16. Venchur va xususiy kapitali
17. Kollektiv investitsiya vositalari
18. Moliya bozorining professional ishtirokchilari
19. Korporativ boshqaruv va etika qoidalari
20. Moliya bozorlari, institutlar va instrumentlar faniga kirish
21. Banklar va boshqa moliyaviy vositachilari
22. Moliyaviy birjalar va ularni tartibga solish
23. Moliya bozorlaridagi axborot assimetriyalari va turli xil moliyaviy tizimlari
24. Aksiyalar bozori
25. Qimmatli qog'ozlar savdosining tashkilotchilari va operatsiyalari
26. Moliya bozorining professional ishtirokchilari
27. Toshkent RFB orqali savdolarini tashkil etish
28. Venchur kapital bilan xususiy kapital bog'liqligi
29. Pay fondlari, ularning turlari va xususiyatlari
30. Investitsiya vositachisi, maslahatchisi
31. Qimmatli qog'ozlar bozorida professional faoliyat.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

Kurs ishini tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar

O'quv rejada kurs ishi rejalashtirilmagan.

3. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Korporativ boshqaruv bakalavr ta'lim yo'nalishi bo'yicha tahsil olayotgan talabalar uchun quyidagi talablar qo'yiladi:

-kursni o'rganish jarayonida talabalar har bir o'tilgan mavzu bo'yicha belgilangan hajmda reyting ballarini to'plashlari, kursning «tayanch» so'z va iboralarini chuqur o'zlashtirishlari, test savollari asosida o'z bilimlarini sanab borishlari lozim;

-o'qitish jarayonining joriy, oraliq va yakuniy baholash haftalarida yozma nazorat ishlarini bajarishlari, mustaqil ish sifatida referatlar tayyorlashlari, fanga oid chizmalar va jadvallar tayyorlab kelishlari lozim.

Shu bilan bir qatorda:

birjalarning tashkil topishi va rivojlanishi, birja savdolarini o'tkazish mexanizmlari; fond birjasi va uning iqtisodiyotdagi roli; tovar xom ashyo birjasi va uning iqtisodiyotdagi roli; valyuta birjalarning faoliyati; maxsus birjalar faoliyati; kriptovalyuta birjalari faoliyati; Toshkent RFB faoliyati va uning iqtidiyotdagi

<p>ahamiyati; AQSh fond birjalari va birja indeksleri; Yevropa fond birjalari va birja indeksleri; Angliya birjalari indeksleri va birja indeksleri; Osiyo mamlakatlari fond birjalari rivojlanish strategiyalari; treyding strategiyalari; investitsional portfollarni shakllantirish strategiyalari aniqlash va tahlil qilish ko'nikmalarini haqida bilimga ega bo'lishlari kerak.</p> <p>Iqtisodiyotni yangilash va modernizatsiyalash sharoitida kompaniyalar faoliyatida birjalarning mohiyati, iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida moliyaviy bozorlar faoliyati tizimini iqtisodiy ahamiyati, moliya bozori raqobatdoshligini oshirishda davlatning monopoliyaga qarshi siyosati, moliyaviy bozorlar faoliyatida sog'lom raqobat muhitini shakllantirishning zarurligini bilishi kerak;</p> <p>Talaba moliya jamiyat iqtisodiyotidagi samaradorlikni rag'batlantirish, moliyaning amaliy jihatlari va institutsional tarixiy evolyutsiyasi hamda moliya sektori va real iqtisodiyot o'rtasidagi bog'liqlikni shuningdek, moliyaviy bozorlar tizimidagi mexanizmlarni shakllantirish uchun qulay sharoitlarni ishlab chiqish bo'yicha ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</p> <p>Talabalarga moliyaviy institutlar, bozorlar va ishtirokchilari faoliyatga oid asosiy tushunchalar, normativ va pozitiv mulohazalar bo'yicha ilmiy dunyo qarashini shakllantirish; moliya tarixini rivojlantirish qonuniyatlarini tahlil qilish va uni baholay olish; moliya va iqtisodiy o'rish tendentsiyalarini aniqlash maqsadida ilmiy-amaliy tadqiqotlarni o'tkazish bilim va malakalariga ega bo'lishi kerak.</p>	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mintaqaviy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
<p>4.</p>	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki test sinovlarini topshirish.</p> <p>Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Brealley, Myers and Allen, Principles of Corporate Finance, 2016 McGraw-Hill; Mishkin, Frederic S. (2015), The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Pearson.</p>
<p>5.</p>	<p>6.</p>

<p>2. McGraw-Hill. Pilbeam, K. (2018). Finance and Financial Markets. 2nd Edition Palgrave Macmillan.</p> <p>3. Reinhart, Carmen M. and Kenneth S. Rogoff (2009), This time is different: eight centuries of financial folly, Princeton U. Press.</p>	<p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>1. Beck, Thorsten, The Role of Finance in Economic Development: Benefits, Risks, and Politics (2011). European Banking Center Discussion Paper.</p> <p>2. Burxonov A.U., Xudoyqulov X.X. Moliya bozori va investitsiyalar. Darslik. - T.: Ma'naviyat, 2021 y. 527 bet.</p> <p>3. Kindleberger, Charles P., and Robert Z. Aliber (2017), Manias, Panics and Crashes, Palgrave Macmillan.</p> <p>Internet saytlari</p> <p>1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali</p> <p>2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi</p> <p>3. www.mf.uz – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti</p> <p>4. www.ziyounet.uz – Axborot-ta'lim portali</p> <p>5. www.openinfo.uz – O'zbekiston Respublikasi istiqbolli loyihalar milliy agentligi korporativ axborot yagona portali</p> <p>6. www.sciencedirect.com – xalqaro ilmiy tadqiqot va akademik nashrlar sayti</p>	<p>7. Namangan muhandislik – qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p> <p>Fan/modul uchun ma'sullar:</p> <p>B. Mullaboyev – NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasini mudiri, dotsent.</p> <p>G'.Shermatov – NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasini dotsenti</p> <p>A. Ismoilov – NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasini o'qituvchisi</p>	<p>9. Taqrizchilar:</p> <p>A. Adashev – NamMQI “Menejment” kafedrasini mudiri, i.f.f.d. PhD.</p> <p>O. Sobirov – NamMTI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasini dotsenti, i.f.f.d. PhD.</p>
---	--	--	---